

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29.09.1978, sp. zn. 5 Cz 18/78, ECLI:CZ:NS:1978:5.CZ.18.1978.1

Číslo: 26/1981

Právní věta: Ode dne, kdy jednotné zemědělské družstvo přestalo odměňovat své členy za práci v JZD v pracovních jednotkách, je průměrným výdělkem člena JZD před vznikem škody způsobené pracovním úrazem výdělek, kterého by člen JZD pravděpodobně dosáhl v době, kdy už družstvo přešlo na peněžní odměňování členů JZD za práci v družstvu.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 29.09.1978

Spisová značka: 5 Cz 18/78

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Jednotná zemědělská družstva, Náhrada škody v pracovním právu

Předpisy: 65/1965 Sb. § 195
§ 206 54/1975 Sb. § 56

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1981 sb. rozh.

Ode dne, kdy jednotné zemědělské družstvo přestalo odměňovat své členy za práci v JZD v pracovních jednotkách, je průměrným výdělkem člena JZD před vznikem škody způsobené pracovním úrazem výdělek, kterého by člen JZD pravděpodobně dosáhl v době, kdy už družstvo přešlo na peněžní odměňování členů JZD za práci v družstvu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 29. 9. 1978, [5 Cz 18/78](#))

Žalobce se domáhal vůči žalovanému jednotnému zemědělskému družstvu zaplacení částky 17 512 Kčs jako náhrady za ztrátu na výdělku za rok 1973. Uváděl, že od roku 1958 byl členem JZD v P. a po sloučení tohoto družstva s JZD v U. P. je členem i tohoto žalovaného družstva. V družstvu pracoval jako traktorista a v roce 1963 byl postižen nemocí z povolání. Po skončení pracovní neschopnosti, kdy pobíral nemocenské, byl mu přiznán s účinností od 5. 9. 1964 invalidní důchod ve výši 472 Kčs měsíčně, k němuž mu byl poskytnut zvláštní přírůstek ve výši 45 Kčs, takže celkem pobírá 517 Kčs měsíčně. V roce 1962 odpracoval žalobce 721,71 pracovních jednotek. Česká státní pojišťovna doplácela žalobci k důchodu vždy tolik, aby to odpovídalo hodnotě pracovních jednotek dosažené v

jednotlivém roce a množství jednotek žalobcem odpracovaných v roce 1962. Žalobce tu poukazoval na ustanovení § 56 odst. 1, věta první a druhá, vládního nařízení č. 66/1965 Sb. Za rok 1970 a léta předcházející mu pojišťovna doplácela 9039 Kčs (důchod činil 517 Kčs měsíčně, ročně tedy 6204 Kčs, hodnota pracovní jednotky byla 21,20 Kčs, počet jednotek odpracovaných žalobcem v roce 1962 činil 721,71). V roce 1973 poukázala státní pojišťovna žalobci v červenci zálohu ve výši 5000 Kčs. V roce 1971 přestalo žalované družstvo odměňovat v pracovních jednotkách. Pevná odměna byla stanovena tak, že se rovnala dosavadní hodnotě pracovní jednotky (21,20 Kčs). Proto pojišťovna doplácela žalobci jako dříve 9039 Kčs ročně. V roce 1973 byla zvýšena pevná odměna na 26 Kčs, a proto žalobce požádal pojišťovnu o zvýšení náhrady. Ta projevila ochotu řešit věc peněžitým důchodem 800 Kčs měsíčně, a to vzhledem k fiktivnímu výdělků, kterého by žalobce dosahoval v roce 1962, kdyby družstvo již tehdy přešlo na peněžní odměňování. Žalobce však tento způsob výpočtu nepovažuje za správný, neboť vychází z jeho pracovních výsledků v roce 1962, zatímco od roku 1962 se změnila organizace práce v JZD, změnil se také způsob práce traktoristů v důsledku výkonnějších typů traktorů a není proto dobře možné provést přepočít na fiktivní výdělek podle pevné odměny na rok 1962. Z toho důvodu je tedy podle názoru žalobce nutno vycházet z průměrného výdělků traktoristů za rok 1973. Mimo to státní pojišťovna od 1. 1. 1969 do konce roku 1972 při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků přihlížela i ke zvláštnímu přídatku 45 Kčs poskytovanému měsíčně žalobci podle čl. I odst. 2 zákona č. 161/1968 Sb., což činí za čtyři roky částku 2160 Kčs.

Okresní soud v Havlíčkově brodě mezitím rozsudkem rozhodl tak, že pro výpočet žalobcovy náhrady za ztrátu na výdělků za rok 1973 je průměrným výdělkem ten výdělek, kterého by navrhovatel pravděpodobně dosáhl v roce 1962, kdyby v JZD již tehdy bylo zavedeno peněžní odměňování.

K odvolání žalobce krajský soud v Hradci Králové svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků je od roku 1973 průměrným výdělkem ten výdělek, kterého by žalobce dosáhl v roce 1972 s přihlédnutím k počtu pracovních jednotek odpracovaných žalobcem v roce 1962. V průběhu řízení upravil žalobce se souhlasem soudu žalobní žádost tak, že požaduje (včetně náhrady za rok 1974 s přihlédnutím k provedeným platbám) částku 27 474 Kčs a placení měsíčního důchodu 1920 Kčs.

Nato okresní soud v Havlíčkově Brode uložil žalované organizaci platit žalobci 834 Kčs od 1. 1. 1973 a kromě toho zaplatit mu částku 2160 Kčs; jinak byla žaloba zamítnuta. Dále bylo uloženo žalované organizaci zaplatit státu soudní poplatek, zatím co náhrada nákladů řízení nebyla účastníkům přiznána. Náhradu za ztrátu na výdělků stanovil soud prvního stupně tak, že počet pracovních jednotek odpracovaných žalobcem v roce 1962 (721,71) znásobil pevnou peněžní odměnou stanovenou v době přechodu družstva na finanční odměňování a připočetl k této částce roční prémii poskytovanou traktoristům v tom roce ve výši 514 Kčs. Částka 2160 Kčs představuje zvláštní příspěvek 45 Kčs měsíčně, který pojišťovna po 4 roky (1969-1972) nesprávně připočítávala k důchodu a o něj platila žalobci na ztrátě výdělků méně.

K odvolání žalobce krajský soud v Hradci Králové rozsudek soudu prvního stupně potvrdil. Poukázal na důvody svého předchozího rozsudku v této věci, podle něhož pro výpočet náhrady za ztrátu na výdělků za rok 1973 je rozhodující výdělek, kterého by žalobce dosáhl v roce 1972 s přihlédnutím k počtu pracovních jednotek odpracovaných v roce 1962. Přitom soudy obou stupňů při výpočtu náhrady za ztrátu na výdělků vycházely z ustanovení § 56 odst. 1 vládního nařízení č. 66/1965 Sb.

Výrok rozsudků soudů obou stupňů, kterým bylo žalované organizaci uloženo zaplatit žalobci 2160 Kčs, nebyl stížností pro porušení zákona, podanou generálním prokurátorem ČSR, napaden. Proto byly rozsudky přezkoumávány Nejvyšším soudem ČSR jen v dále uvedeném rozsahu (§ 242 odst. 1, věta druhá, o. s. ř.).

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o této stížnosti pro porušení zákona tak, že rozsudky soudů obou stupňů

byl ve stížnosti napadené části těchto rozsudků (ukládajících platební povinnost žalovaného JZD) porušen zákon.

Z odůvodnění:

V projednávané věci vznikl žalobci nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti od 5. 9. 1964, kdy mu byl přiznán invalidní důchod. Podle přechodného ustanovení § 276 odst. 2 zák. práce se podle dosavadních předpisů posuzují nároky vzniklé z pracovního poměru do 31. 12. 1965. Nároky žalobcovy měly být posuzovány podle tehdy platného zákona č. 150/1961 Sb. o náhradách při úrazech a nemocech z povolání a k němu vydané prováděcí vyhlášky č. 7/1962 Sb. Vzhledem k tomu, že jde o náhradu za ztrátu na výdělků, pak podle ustanovení § 28 odst. 1 zákona č. 30/1965 Sb. o odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání bylo třeba tento žalobcův nárok posuzovat podle tohoto zákona a prováděcí vyhlášky k němu vydané pod č. 31/1965 Sb. Podle ustanovení § 15 odst. 2 vyhlášky č. 31/1965 Sb. původní výdělek u člena jednotného zemědělského družstva s peněžním odměňováním se stanovil přiměřeně podle ustanovení § 3 této vyhlášky (tedy jako u pracovníků v pracovním poměru). U člena jednotného zemědělského družstva, které nepřešlo na peněžní odměňování, byl základem pro výpočet původního výdělků počet pracovních jednotek, které odpracoval v době, za kterou se původní výdělek vypočítává. Odměna za pracovní jednotku se stanovila za každý rok ve výši odpovídající výši odměny za pracovní jednotky ostatních členů družstva. Ode dne, kdy družstvo přestalo své členy odměňovat v pracovních jednotkách, byl původním výdělků výdělek, kterého by poškozený pravděpodobně v té době dosáhl při peněžním odměňování.

V tomto zákonném ustanovení byly uvedeny tři odchylné výpočty pro stanovení původního výdělků, a to první u družstva s peněžním odměňováním (kde se postupuje obdobně jako u pracovníků v pracovním poměru), druhý u družstva, které odměňuje členy v pracovních jednotkách, a třetí výpočet původního výdělků člena družstva, u kterého došlo v důsledku úrazu nebo nemoci z povolání ke ztrátě na výdělků, když družstvo ještě odměňovalo v pracovních jednotkách a teprve později přešlo na peněžní odměňování. Poněvadž šlo o tři samostatné druhy výpočtu původního výdělků, je třeba dospět k závěru, že výrazem „v té době“ použitým při stanovení výpočtu původního výdělků v třetím uvedeném případě je nutno rozumět pravděpodobný výdělek, kterého by poškozený dosáhl v době, kdy družstvo přešlo na peněžní odměňování. Z toho dále vyplývá, že původní výdělek nelze v takovém případě stanovit tak, že počet pracovních jednotek odpracovaných v období rozhodném pro výpočet původního výdělků (v projednávaném případě v roce 1962) se znásobí pevnou odměnou, která je stanovena pro peněžní odměňování, jak to učinily soudy obou stupňů. Pevná odměna je totiž stanovena na základě odlišných hodnocení a hledisek, než je tomu u odměny za pracovní jednotku. Takový postup by znamenal, že dva naprosto odlišné způsoby odměňování se směšují a kombinují. Hodnotu pracovní jednotky z doby rozhodné pro stanovení původního výdělků nelze srovnat s odměnou při peněžním odměňování vzhledem k tomu, že v mezidobí (v daném případě 10 let) došlo ke změnám v organizaci a způsobu práce, ke změnám technického vybavení, zkvalitnění strojového parku apod.

Proto bylo třeba v projednávané věci při stanovení původního výdělků vycházet z výdělků, kterého dosahují v době, kdy družstvo přechází na peněžní odměňování ti pracovníci, kteří vykonávají tutéž práci jako poškozený vykonával v době rozhodné pro stanovení původního výdělků podle pracovních jednotek v roce 1962. Přitom bylo ovšem třeba přihlídnout též k jeho pracovní aktivitě. Takto stanovený původní výdělek bude pak již do budoucna konstantou.

Kromě toho, že oba soudy vycházely z jiného právního názoru, bezpečně nezjistily, v kterém roce přešlo družstvo na peněžní odměňování, neboť ve zprávě žalovaného JZD se uváděl jednak rok 1971, jednak rok 1972.

Tyto úvahy platily i pro stanovení průměrného výdělku člena jednotného zemědělského družstva podle ustanovení § 56 odst. 1 vládního usnesení č. 66/1965 Sb. a platí i podle nyní platného ustanovení § 56 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb.

Soudy obou stupňů porušily tedy svými rozhodnutími zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 15 odst. 2 dříve platné vyhlášky č. 31/1965 Sb.